

Remissvar

Jernkontorets diariernr: 22/17

Stockholm 2018-01-05

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU 2017:63 Miljötillsyn och sanktioner M2017/01714/Me

Sammanfattning

Jernkontoret är positiv till de flesta förslag som läggs fram i utredningen.

Övergripande synpunkt om miljötillsyn

Det är av stor vikt för järn- och stålbranschen liksom för övriga verksamhetsutövare att vi har en väl fungerande tillsyn i Sverige som säkerställer enhetlighet och kvalitet, och att tillsynen är konkurrensneutral.

Tillsynsbegreppet

Jernkontoret stödjer förslaget att tillsynsbegreppet i miljöbalken ska tydliggöras så att det framgår att tillsyn alltid ska syfta till att åstadkomma regelefterlevnad.

Styrning och samordning av miljötillsyn

Jernkontoret är positiv till utredningens förslag att regeringskansliet bör utveckla en mer sammanhållande och tydlig styrning av de myndigheter som ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, den miljöbrottsbekämpande verksamheten samt domstolarna.

Jernkontoret stödjer förslaget att Naturvårdsverket får en utpekad roll som samordnande myndighet av den nationella tillsynen samt att Miljösamverkan Sverige står för samordning med de regionala organen för miljösamverkan. Jernkontoret välkomnar också ambitionen till en utvecklad dialog mellan tillsynsmyndigheter och näringslivet.

Kompetens hos tillsynspersonal

Jernkontoret stödjer förslaget att ett förtydligande görs i miljötillsynsförordningen som anger den utbildning och erfarenhet som personal som utför tillsyn bör ha, samt att Naturvårdsverket tar fram kriterier för detta. Jernkontoret är också positiv till förslaget om fort- och vidareutbildning av tillsynspersonal.

Nationell tillsynsstrategi

Jernkontoret stödjer förslaget att Naturvårdsverket, i samråd med berörda tillsynsvägledande myndigheter, får i uppdrag att ta fram mål för tillsynen och en tillsynsstrategi för att få en mer effektiv och enhetlig tillsyn i landet. Strategin bör vara riskbaserad.

Digitalisering

Jernkontoret stödjer förslaget om en digitalisering av tillsynsprocessen och informationshanteringen men vill betona att det är viktigt att integritets- och sekretessfrågor tas om hand i detta sammanhang.

Branschexperter

Jernkontoret stödjer förslaget att Naturvårdsverket och Miljösamverkan Sverige samordnar sitt arbete med att utveckla ett system med nationella branschexperter. Jernkontoret bidrar gärna med sin branschkunskap.

Riskbaserad tillsyn

Jernkontoret anser liksom utredningen att en riskbaserad tillsyn kopplad till regelefterlevnad är en riktig utgångspunkt för tillsynsarbetet.

Uppföljning av kommunal tillsyn och ingripande vid brister

Jernkontoret stödjer förslaget att länsstyrelsens uppföljning av den kommunala tillsynen stärks och systematiseras. Vi stödjer också förslaget att länsstyrelsen ska kunna förelägga en kommun, som inte uppfyller de skyldigheter som följer av tillsynsuppdraget, att avhjälpa bristerna eller besluta om att flytta över tillsynsansvaret från kommunen till länsstyrelsen.

Tillsynsavgiften

Jernkontoret anser att tillsynsavgiften måste vara relaterad till en utförd motprestation. Det är viktigt att avgiften är kostnadsrelaterad till den faktiska tillsynen som utförs på en verksamhet och att avgiften är transparent.

Jernkontoret stödjer utredningens bedömning att Länsstyrelserna bör tillföras särskilda medel även för tillsyn som inte kan avgiftsfinansieras och medel för tillsynsvägledning.

Jernkontoret stödjer också förslaget att Naturvårdsverket bör ge stöd till kommunerna kring utformning av taxor för tillsyn och att länsstyrelserna ska följa upp kommunernas avgifter för tillsyn.

Miljöledningssystemens betydelse

Jernkontoret anser att ett väl fungerande och certifierat miljöledningssystem innebär att verksamhetsutövaren har mycket av de krav som ställs i "Förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll" på plats, vilket skulle minska behovet av systemtillsyn på sådana verksamheter. Jernkontoret stödjer utredningens bedömning av det finns ett behov att berörda myndigheter enas kring vilken betydelse ett miljöledningssystem ska ha för tillsynens omfattning, metoder och tillsynsavgifter.

Rätten att vara passiv

Jernkontoret stödjer utredningens bedömning avseende rätten att vara passiv.

En miljöstraffsutredning, 29 kapitlet Miljöbalken

Jernkontoret stödjer till fullo Svenskt Näringslivs yttrande avseende denna punkt.

Miljöbrottssamverkan och forumregel

Jernkontoret har ingen erinran mot utredningens förslag kring miljöbrottssamverkan eller mot att en forumregel tas in i miljöbalken.

Nedan utvecklas några av Jernkontorets kommentarer till utredningens olika förslag.

Bakgrund

Jernkontoret har tagit del av utredningen "Miljötillsyn och sanktioner – en tillsyn präglad av ansvar, respekt och enkelhet SOU 2017:63" och lämnar våra synpunkter i detta yttrande. Jernkontoret har också aktivt deltagit i den grupp under Svensk Näringsliv som följt utredningens arbete och diskuterat utredningens förslag med företrädare för våra medlemsföretag.

Övergripande organisation av miljötillsyn och fördelning av tillsynsansvar (kap 8, 11 och 12)

Jernkontoret har för järn- och stålbranschen erfarenhet av en i stort sett fungerande tillsyn med befintlig organisation och fördelning av tillsynsansvar även om vi regelbundet noterar vissa skillnader mellan olika tillsynsmyndigheter vad gäller hantering av likartade ärenden. Även om man skulle kunna samla kompetens både i form av branschkännedom och kompetens gällande lagstiftning, miljöeffekter och miljöskyddsåtgärder centralt så är den regionala kännedomen värdefull och viktig. Tillgång till nationella branschexperter kan bidra till en mer enhetlig tillsyn hos regionala och lokala tillsynsmyndigheter. För vissa frågor är tillsynen tilldelad andra tillsynsmyndigheter (kemikalier, produkter, explosiva och brandfarliga varor, avfallstransporter etc.). En samordning och samverkan mellan olika myndigheter är därför viktig. Den förändring som skett vad gäller Sevesotillsyn där Länsstyrelserna nu samordnar tillsynsinsatser från flera myndigheter är ett bra exempel på effektivare tillsyn p.g.a. av samverkan dem emellan.

Förtydligande av tillsynsbegreppet (kap 9)

Jernkontoret stödjer förslaget att tillsynsbegreppet i miljöbalken ska tydliggöras och få en entydig definition. Vi är positiva till att tillsyn alltid ska syfta till att uppnå regelefterlevnad och att tillsynsavgiften enbart ska bekosta den operativa tillsynen. Förhoppningsvis leder förtydligandet till mer enhetliga tillsynsavgifter vilket är viktigt för olika verksamhetsutövares konkurrensförutsättningar. Jernkontoret anser dock att information, vägledning och aktiviteter som stimulerar miljöstrategiskt arbete också kan bidra till att miljöregler får en bättre genomslagskraft även om sådana aktiviteter från tillsynsmyndigheterna inte ska anses vara regelrätt och debiterbar tillsyn.

Styrning (kap 10) och samverkan (kap 12)

Jernkontoret delar utredningens slutsatser att bättre och balanserad styrning av de centrala myndigheterna, som ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, bl.a. kommer att minska risk för oklarheter gällande ansvarsförhållanden mellan de centrala myndigheterna, risk för målkonflikter och öka förutsättningarna för länsstyrelser och kommuner att genomföra tillsyn på ett enhetligt och effektivt sätt. Styrningen bör vara tydlig och utgå från ett helhetsperspektiv.

Jernkontoret anser också att en förstärkt och tydliggjord samverkan mellan tillsynsmyndigheterna är viktiga medel för att åstadkomma en mer enhetlig, effektiv och konkurrensneutral miljötillsyn i Sverige.

Tillsynspersonalens kompetens och erfarenhet (kap 13)

För järn och stålbranschen är tillsynspersonalens kompetens och erfarenhet oerhört viktig men också att de har kännedom om den verksamhet de bedriver tillsyn över. Hög branschkunskap framförallt på Naturvårdsverket, men även på andra tillsynsvägledande myndigheter, är mycket viktig för förståelsen av hur lagstiftningen fungerar i förhållande till järn- och stålbranschens specifika verksamheter och miljöfrågor. Naturvårdsverket deltar t.ex. som svensk representant i utvecklande av nya BREF:ar inom EU för olika branscher och är också en viktig part i tillståndsprövningar av järn- och stålbranschens företag.

Jernkontoret stödjer att förtydligande görs i miljötillsynsförordningen avseende utbildning och erfarenhet hos tillsynspersonal. Vi är också positiva till utredningens förslag om fort- och vidareutbildning och bidrar gärna med vår branschkunskap.

Mål och strategi för tillsynen (kap 14)

Jernkontoret stödjer förslaget om att Naturvårdsverket, tillsammans med berörda tillsynsvägledande myndigheter, får i uppdrag att ta fram mål för tillsynen och en tillsynsstrategi för att få en mer enhetlig tillsyn i landet. Fokus bör vara att prioritera tillsyn där risk för miljöstörning och brister i regelefterlevnad kan förväntas finnas.

Digitalisering (kap 14)

Jernkontoret ser stora fördelar med att tillsynsprocessen och information kopplad till tillsyn digitaliseras och att detta sker i så få system som möjligt. Detta medför mindre tidsåtgång för insamling och information om miljödata och tillsynsuppgifter vilket ger en högre effektivitet i tillsynen både hos verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter och kan underlätta informationssökning för olika intressenter. Jernkontoret vill dock poängtera vikten av sekretess- och integritetsfrågor för de verksamhetsutövare som tillsynsinformationen berör. Detta främst p.g.a. rätt till konkurrensneutralitet för verksamhetsutövarna.

Branschexperter (kap 14)

Jernkontoret anser att det tidigare systemet med utsedda nationella branschexperter fungerade bra och bidrog till en mer likartad tillsyn inom en och samma bransch. Systemet bör därför återinföras. Jernkontoret har också under många år aktivt ordnat branschseminarier i syfte att uppnå en hög kompetens om branschens miljöfrågor både hos medlemsföretag och tillsynsmyndigheter. Jernkontoret önskar bidra till utveckling av branschexperter för järn- och stålindustrin.

Riskbaserad tillsyn (kap 15)

Jernkontoret anser att det finns goda skäl att prioritera tillsynsinsatserna utifrån ett riskperspektiv. Den grundläggande idén borde vara att lägga mer kraft på tillsyn av verksamheter som har processer eller operationer som kan medföra stora negativa miljöeffekter, eller på verksamheter där risken för störningar i verksamheten kan antas vara förhöjd. De kan även finnas skäl att prioritera tillsyn av verksamheter där kunskapsnivån hos verksamhetsutövaren kan förmodas vara låg, vilket därmed skulle innebära större risk för problem med regelefterlevnad

Uppföljning av den kommunala tillsynen (kap 16 och 17)

Jernkontorets erfarenhet är att det är svårast att uppnå enhetlig, kvalitativ och konkurrensneutral tillsyn i kommunal regi vilket, som framgår av utredningen, främst orsakas av den kommunala strukturen som sådan. I första hand bör eventuella brister i den kommunala tillsynen åtgärdas med tillsynsrådgivning, fort- och vidareutbildning av tillsynspersonal och samverkan mellan tillsynsmyndigheter. Uppföljning av kommunal tillsyn

Jernkontoret

enligt utredningens förslag tillsammans med de åtgärder länsstyrelserna föreslås kunna genomföra bör minska risken för brister i den kommunala tillsynen.

Tillsynsavgift (kap 18)

Jernkontoret anser att det är viktigt att tillsynsavgiften är kostnadsrelaterad till den faktiska tillsynen som utförs på en verksamhet och att avgiften är transparent och lättbegriplig. För tillståndsprövade verksamheter med årliga fasta tillsynsavgifter innebär det i princip att verksamhetsutövarna ska "ha rätt till" utförd tillsyn ungefär motsvarande tillsynsavgiftens storlek. Om ingen tillsyn sker bör ingen tillsynsavgift behöva betalas in. Rådgivning och andra aktiviteter från tillsynsmyndigheter för stimulans av miljöstrategiskt arbete ska inte finansieras med tillsynsavgifter.

Miljöledningssystem (kap 18)

I ett antal andra länder har man för verksamheter med certifierade miljöledningssystem satt ned tillsynsavgiften i syfte att ge vissa lättnader för företag som arbetar med ett ansvarfullt företagande. Jernkontoret förordar liknande lösningar i Sverige. Detta skulle också kunna stimulera medlemsföretagens underleverantörer och entreprenörer att arbeta mer systematiskt med miljöfrågor.

Svenskt Näringslivs remissvar

Jernkontoret stödjer Svenskt Näringsliv övergripande remissvar på utredningen.

Jernkontoret

Bo-Erik Pers
Verkställande direktör

Karin Östman
Handläggare